

Val Pes

ROBERTA FERRARIS

La vesinança embe la mar es responsabla de l'abondança de precipitacions que rendon aquesta valada entre las mai boscosas de las Alps occidentalas. Las ressorsas forestalas son istaas per de sècles saviament administraas da la Certosa dal Pes. Lo bòsc era transformat en charbon vegetal e servia a alimentar las usinas dal Monregalés, a l'alba de la rivolucion industrial, da la meitat dal sècle XVIII. Encuei las ressorsas de la valada son totas dins lo torisme sostenible, enti territòris dal parc Auta Val Pes e Tànar.

Lo percors de vísita

Se part da Coni e en percorrent la SP21 s'arriba a Bueves. Lo país se tròba al bòrd de la plana e a un jòli centre istòric, embe de maisons bassas e de vias flanquejaas da de bealeras.

Lo centre istòric garda una fònt dal sècle XVI e la parroquiala dal sècle XVII titolaa a Sant Bartolomèu. A sud-est dal país, sus via Roncaia, a l'intrada dal valon dal riu Colla, se tròba lo santuari de la Madòna di Bòscs, fondat dai benedectins ental sècle XIII. Dedins se tròbon de preciós cicles d'afrescs dal sècle XV al sècle XVIII.

L'itinerari passa, en seguent la SP21, a Poranh, autre vilatge agrícol naissut ai bòrds de la plana. Garda l'asil medieval, ente én pòl intrar da una pòrta. L'inacomplia Confrairia de la Santa Crotz es atribuïa a Francesco Gallo.

Chastèl de Mirabèl

La corta Val Pes comença a La Clusa, vilatge agrícol arrambat a las premieras autors boscosas. Garda las roïnas dal chastèl de Mirabèl, bastit sal mont Canavero ental sècle XVI dai marqués de Ceva, titolars dal fèude de La Clusa. Lo palais citadin di marqués es encuei lo domicili de la comuna. Foguet bastit ental sècle XV sus las roïnas d'un chastèl e d'una antica veireria. La produccion de cristals e de ceràmicas es estaa per de sècles un'activitat florenta a La Clusa. Ental 1759 foguet instituïa la Regia Fàbrica di Cristals, societat mixta de l'estat sabaud, embe la participacion de sòcis privats. La fàbrica se distinguet dins la produccion de veires e cristals de qualitat, embe de man d'òbra especializaa , en part provenienta da la Boèmia. Dins lo palais de la comuna se tròba lo Musèu de la Regia Fàbrica di cristals e de la ceràmica, dedicat a las activitats industrialas e artisanalas, embe un exposicion de tòcs de valor; una seccion dal musèu es dedicaa ai repèrts dal Neolític provenients da l'àrea arqueològica dal mont Canavero. Se vísita encà l'interessant Musèu de la Resistença, sempre dedins lo palais de la comuna. En continuant sus via S. Ana, vèrs la Certosa, dins la casa dal Parc de l'Auta Val Pes e Tànar, es alestia la colleccion fotogràfica Michele Pellegrino, dedicaa a la montanha e a la vita claustrala enti ans '70.

Certosa dal Pes

La visita continúa al llong la SP42, en truchant las ruaas de Vinha e de Sant Bartolomèu, já colònia agrícola de la Certosa dal Pes: la via rejonh lo complex monàstic fondat ental 1173 dai monges certosins provenients da la vesina Val Casòt. La Certosa es un ensem de vâris edificis que remonton a d'èpocas divèrsas. A drecha de la provinciala se tròba la Correria (lo premier insediament), ente resta l'oratori de Sant Joan (sècle XIII). En continuant, sus la manchina se tròba lo vielh molin e pus anant s'arriba a la Certosa vera e pròpria, delai de la quala la via es sarraa al tràfic. Un grand portal, passat lo pònt sus lo Pes, es l'intrada a la fondacion. Gli edificis actuals, rebeïts d'entorn lo claustre, remonton a d'èpocas difrentas (dal sècle XVI al sècle XIX); lhi intervents mai importants se devon a l'arquitàct de cort di Savòia, Giovenale Boetto, que realizet a la meitat dal sècle XVI l'edifici embe lo pòrtic e reorganizet l'ensem embe una nòva façada per la gleisa.

Certosa dal Pes

La Certosa, qu'encuei òspita una comunitat de paires missionaris de la Consolaa, a agut de vicendas altèrnas. Lhi rapòrts embe la comunitat de La Clusa, que da temp immemorable avia de drechs sus las forèstas e las pasturas, fogueron ben difícil, tant da menar a de veras revòltas. La Certosa, après

de centenas d'ans de vita monàstica, foguet enfin soprimua dessot Napoleon (1802) e lhi siei bens confiscats e desperduts. Puei foguet transformaa en auberge e establiment idroteràpic; ospitet Stendhal, Cavour, Giolitti e de gent de la familha reala. Sarret lhi batents embe la Premiera Guèrra mondiala. Tornet a èsser monastier masque ental 1934.

Pian delle Gorre

Da la Certosa la vísita a la valada continúa a pè, sus lhi nombrós sentiers dal parc: una corta passejada mena al Plan de las Goras, ponch de partença per d'itineraris mai impenhatius. Entre aquesti, lo vir a anèl de cinc jorn a l'entorn dal Marguareis (2651 m) consent una conoissença aprofondia de lhi ambi ents pus bèls dal parc. Menc impenhativa es l'excursion al Pis dal Pes, una cascada espectaculara auta 30 mètres.

Marguareis

Lo parc natural Auta Val Pes e Tànar

Estendut sus 6670 ectars, lo parc a eretat lo patrimòni forestal que foguet de la Certosa. Compren l'auta valada dal Pes e una porcion de la vesina Val Tànar, a l'entorn dal massís dal Marguareis, cima principala de las Alps Líguras. La vesinança embe lo Mediterrani a rendut aqueste territòri

particularament ric de biodiversitat, tant que lhi son presentas a pauc prèss un quart de totas las espècias botànicas recensias en Itàlia. Enti ans passats son estats actuats de plans de reintroduccion dal cèrv e dal chabriòl. La presença d'aquesti ruminants es estaa una de las causas dal retorn dal lop. Lo massís dal Marguareis es de natura càrsica e extraordinariament ric de gròtas – en part encara inexploraas – de dolinas e d'autras formas d'erosion, remarcablas dins la Conca de las Càrsenas. Lo parc es frequentat decò d'uvèrn per lhi tanti itineràris d'esquí alpinisme e d'esquí d'excursionisme.

<http://www.chambradoc.it/chambraDoc.page>